



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АДМІНІСТРАТИВНА
ЮРИСДИКЦІЯ»
та методичні рекомендації
до їх виконання**

**Харків
2019**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

**ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АДМІНІСТРАТИВНА
ЮРИСДИКЦІЯ»
та методичні рекомендації
до їх виконання**

**для студентів I курсу заочного факультету
другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»**

**Харків
2019**

Завдання до практичних занять і тематика курсових робіт з навчальної дисципліни «Адміністративна юрисдикція» та методичні рекомендації до їх виконання для студентів I курсу заочного факультету другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: Ю. П. Битяк, Д.В. Лученко, М.І. Белікова. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 48 с.

У к л а д а ч і: Ю. П. Битяк,
Д. В. Лученко,
М. І. Белікова

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № ____ від __. ____ .201_р.)*

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття – одна з основних форм навчання. Проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Адміністративна юрисдикція» має сприяти більш глибокому засвоєнню головних і найбільш важливих тем, набуттю вмінь виявляти тенденції, пов'язані з демократизацією суспільства й реформуванням органів публічного адміністрування, адаптації вітчизняного законодавства до європейського, а також формуванню практичних навичок роботи з нормативним матеріалом, спеціальною юридичною літературою, проведенню юридичного аналізу пропонованих обставин.

Під час вивчення дисципліни студенти мають засвоїти сутність та зміст правової категорії «адміністративна юрисдикція», чітко розуміти її роль у публічному адмініструванні, підходи до трактування адміністративної юрисдикції, види адміністративно-юрисдикційної діяльності суб'єктів публічного адміністрування, адміністративну юрисдикцію адміністративних судів, а також набути умінь практичного застосування законодавства, що регулює відносини, пов'язані із адміністративно-юрисдикційною діяльністю суб'єктів публічного адміністрування й судів.

До практичних занять кожен студент має самостійно підготувати письмові відповіді. Вирішуючи окреме завдання, слід чітко визначити, на яке питання воно розраховане, які спірні правовідносини потребують з'ясування, якими правовими нормами вони регламентуються, проаналізувати зміст норм, щоб пояснити правильність їх застосування, а також сформулювати висновок.

На практичних заняттях перевіряється ступінь і глибина знань щодо адміністративної юрисдикції, положень законодавства, а також вміння застосовувати їх на практиці. Обговорення питань відбувається у формі дискусії.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. Студент, який не з'явився на практичне заняття або одержав за його результатами незадовільну оцінку, допускається до складання заліку лише після відпрацювання практичних занять.

При вивченні навчальної дисципліни «Адміністративна юрисдикція» студентам пропонується використовувати інформаційний інтернет-сайт: zakon.rada.gov.ua.

Тема 1. Адміністративна юрисдикція як правова категорія: сутність і зміст

П л а н

1. Теорії тлумачення адміністративного процесу як підстава для виокремлення підходів до розуміння адміністративної юрисдикції.
2. Адміністративна юрисдикція як правова категорія: поняття, ознаки.
3. Співвідношення понять адміністративна «юрисдикція» та «юстиція».
4. Суб'єктний склад адміністративної юрисдикції, його сутнісний аналіз.
5. Предмет адміністративної юрисдикції.

Завдання

1. Головне управління Держпраці в Харківській області почало інспекційне відвідування ТОВ «Колос» 01.09.2019 р., за результатами інспектування 13.09.2019 року інспектором складено протокол про адміністративне порушення за частиною першою статті 41 КУпАП, а матеріали справи направлені в суд на розгляд. Юрсит ТОВ «Колос» 13.09.2019 р. оскаржив до суду акт інспектування. Суд 17.09.2019 р. виніс постанову про накладення адміністративного стягнення у виді штрафу у розмірі двохсот неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

Здійсніть юридичний аналіз вказаної ситуації. Виокремите у разі наявності адміністративно-юрисдикційну діяльність суб'єкта публічного адміністрування і суду. Підготуйте проекти процесуальних документів за кейсом.

2. Товариство з обмеженою відповідальністю «АТБ-маркет» (далі – ТОВ «АТБ-маркет», позивач) 25.07.2018 р. звернулося до Дніпропетровського окружного адміністративного суду з адміністративним позовом до Держпродспоживслужби у м. Харків (далі – відповідач), в якому просило скасувати пос-

танову про накладення стягнень, передбачених ст. 23 Закону України «Про захист прав споживачів» від 10.07.2018 р. № 0136, на суму 10 554,73 грн.

Позов мотивований тим, що відповідачем проведено планову ревізію магазину «Продукти-657» ТОВ «АТБ-маркет», за результатами якої складено акт перевірки дотримання законодавства щодо захисту прав споживачів № 0210 від 29.05.2018 р., висновки якого щодо реалізації продукції, що не відповідає вимогам нормативних документів, визначених у п. 1–31 додатка 7 акта перевірки, а саме про маркування, яке не підпадає під правила ТУ 01.2-054477066-001:2008, та відсутність необхідної доступної, достовірної та своєчасної інформації про харчову цінність продукції, продажу товару, що не відповідає приписам ДСТУ 4436:2005, є необґрунтованими, тобто порушення чинного законодавства у сфері захисту прав споживачів з боку позивача немає. Крім того, позивач вказує, що реалізація продукції здійснювалася з додержанням вимог Технічного регламенту щодо правил маркування харчових продуктів, затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики № 487 від 28.10.2010 р., ДСТУ 4518:2008 «Продукти харчові. Маркування для споживачів. Загальні правила», а також певної технології виробництва деякої продукції. Отже, постанова про накладення стягнень, передбачених ст. 23 Закону України «Про захист прав споживачів», № 0136 від 10.07.2018 р., прийнята на підставі акта перевірки № 0210 від 29.05.2018 р., підлягає скасування.

Відповідачем у свою чергу подано письмові заперечення, в яких стверджується, що під час перевірки дійсно виявлено ряд порушень законодавства щодо захисту прав споживачів, а саме: продаж продукції, що не відповідає вимогам нормативних документів, визначених у п. 1–31 додатка 7 акта перевірки, тобто маркування продукції «яйця, виробник ТОВ “ЯсенСвіт”» не задовольняє правил ТУ 01.2-054477066-001:2008 через забруднення шкаралупи яйця; відсутність на споживчому маркуванні необхідної доступної, достовірної та своєчасної інформації про харчову цінність, а саме щодо вмісту у 100 грамах жирів, білків; реалізація товару (ковбаси вареної), що не відповідає приписам ДСТУ 4436:2005. На підставі вищевказаного акта відповідача

винесена постанова про накладення стягнень, передбачених ст. 23 Закону України «Про захист прав споживачів», у вигляді штрафу у розмірі 10 554,73 грн, що підлягає виконанню.

Суд задовольнив позов повністю.

Виокремте предмет і суб'єктів адміністративної юрисдикції. Які примусові заходи були застосовані управлінням Держспродспоживслужби у м. Харків? Який порядок оскарження їх? Чи є рішення суду правомірним? Знайдіть рішення суду за таким самим предметом позову і порівняйте їх.

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

Бевзенко В. Адміністративна юрисдикція: сутність, критерії та межі. *Юридичний вісник України*. 2019. № 31(2-8 серпня). С. 12–13.

Колпаков В. К. Юрисдикція адміністративних судів: монографія. Кн. 1. Харків: Харків юрид., 2011. 352 с.

Волвенко П. Компетенція виконавчої влади та юрисдикція адміністративних судів: концептуальні питання у площині принципу розподілу влади. *Юридичний журнал*. 2014. № 2/3. С. 68–73.

Катаєва Е. Л. Юрисдикція адміністративних судів України щодо вирішення адміністративних справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ: [б. в.], 2016. 21 с.

Романяк М. М. Сутність адміністративної юрисдикції та процесуальних форм її реалізації: окремі питання визначення. *Держава та регіони. Сер. Право*. 2017. Вип. 1. С. 84–88.

Хоменко А. В. Юрисдикція адміністративних судів у вирішенні земельних спорів. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасне, майбутнє*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.): у 2-х т. Одеса: Гельветика. Т. 2. С. 74–76.

Кириленко Є. Співвідношення заходів державного примусу, адміністративної та інших видів юридичної. *Вісник прокуратури*. 2010. № 11. С. 99–103.

Тема 2. Адміністративно-юрисдикційна діяльність суб'єктів публічного адміністрування та адміністративна юрисдикція судів

П л а н

1. Поняття й ознаки адміністративно-юрисдикційного провадження.
2. Види адміністративно-юрисдикційних проваджень, їх огляд.
3. Структура адміністративно-юрисдикційного провадження.
4. Поняття й види адміністративної юрисдикції судів, їх характеристика.
5. Проблемні питання розмежування адміністративної юрисдикції та інших видів судової юрисдикції.

Завдання

3. У м. Харків 22.07.2019 р. відбувся футбольний матч між донецьким «Шахтарем» і київським «Динамо». Відповідно до плану забезпечення громадського порядку та громадської безпеки футбольного матчу працівники служби безпеки стадіону «Металіст» здійснювали огляд вболівальників при вході на територію стадіону. Квиток на матч купив 17-тирічний Д. Він намагався пройти на стадіон, щоб разом із друзями подивитися футбол.

Працівник служби безпеки стадіону «Металіст» П., побачивши, що Д. у таку спекотну погоду у куртці, попросив останнього показати, що знаходиться в кишенях. Д. відповів, що служба безпеки стадіону не має права цього вимагати. Тоді П. викликав по радіо одного з поліцейських, які чергували поруч. Поліцейський В. представився і з посиланням на норми чинного законодавства пояснив Д. його обов'язок дотримуватися правил поведінки на території спортивної споруди, у тому числі надати змогу здійснити особистий огляд з метою виявлення предметів, проносити які на територію спортивної споруди.

ди заборонено. Після цього поліцейський В. звернувся до Д. із вимогою провести такий огляд.

У відповідь Д. заявив, що особисті речі є його приватною власністю, він нічого протиправного не робив і не збирається нікому нічого показувати. Оскільки повторні наполягання поліцейського і намагання переконати Д. були марними, В.: 1) не допустив Д. на матч і затримав його з метою складення протоколу про адміністративне правопорушення; 2) склав протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 185 КУпАП, і надіслав його за місцем реєстрації Д. до Київського районного суду м. Харків.

Суддя Київського районного суду м. Харків 28.09.2019 р., розглянувши дану справу, виніс постанову у справі про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 185 КУпАП, відповідно до якої Д. було оголошено сувору догану.

Докладно розберіть описану ситуацію. Визначте заходи примусу, що згадуються у даному завданні. Чи правомірні вони? Структуруйте адміністративно-юрисдикційне провадження за умовами завдання.

4. Гр. К. звернувся до суду з адміністративним позовом до Одеської митниці Державної фіскальної служби України, в якому просить суд визнати протиправними дії державного інспектора 1-го відділу ОР Управління протидії митним правопорушенням Одеської митниці ДФС щодо складання 19.06.2017 р. стосовно гр. К. директора ТОВ «Нью» протоколу про порушення митних правил, оскільки вважає зазначений протокол необґрунтованим, безпідставним і не підтвердженим належними доказами.

Свій позов обґрунтовував наступним: 19.06.2017 р. складено стосовно гр. К. директора ТОВ «Нью» протокол про порушення митних правил. Відповідно до вказаного протоколу встановлено порушення директором ТОВ «Нью» митних правил, передбачене ст. 485 МК України, а саме вчинено дії, спрямовані на зменшення розміру митних платежів. При складанні протоколу гр. К. був відсутній і отримав його засобами поштового зв'язку лише 11.07.2017 р., що вказано в самому протоколі:

«складено без присутності, примірник протоколу 19.06.2017 р. відправлено поштою». Гр. К. із зазначеними діями службових осіб Одеської митниці ДФС не погоджується, посилаючись на ст. 494 МК України, та зазначає, що, якщо службовим особам митниці відома особа, яка притягується до відповідальності за порушення митних правил, то вона обов'язково повинна бути присутньою під час складання протоколу з можливістю надання відповідних пояснень та зауважень. Державний інспектор 1-го відділу ОР Управління протидії митним правопорушенням Одеської митниці ДФС порушив положення Закону, склавши протокол без присутності позивача, проігнорував і ті процесуальні права на надання пояснень щодо суті правопорушення, пояснень і зауважень щодо змісту протоколу, не роз'яснив позивачу прав і обов'язків, передбачених статтею 498 МК України при складенні протоколу, та направив йому протокол поштовим зв'язком. Чинний МК України та КпАП України передбачають лише одну підставу для направлення копії протоколу особі, яка притягується до відповідальності, – це відмова від його підписання, про що в самому протоколі робиться відповідна відмітка. Інших випадків законодавцем не встановлено. Враховуючи вищевикладені обставини, державний інспектор при складанні протоколу про порушення митних правил, належним чином не повідомив, до того ж склав його без присутності позивача, а отже діяв поза своїми повноваженнями, всупереч вимогам чинного законодавства, а тому його дії підлягають визнанню незаконними.

Визначте юрисдикційні повноваження органів доходів і зборів у цій справі. Охарактеризуйте порядок складання протоколу про порушення митних правил, посилаючись на чинне законодавство. Структуруйте адміністративно-юрисдикційне провадження. Яке рішення має прийняти суд? Відповідь обґрунтуйте.

5. Гр. О., який мешкає у м. Черкаси, у ході проведення свого журналістського розслідування 10.10.2018 р. виявив, що Головне управління Міністерства юстиції України в Харківській області зареєструвало Розпорядження голови ХОДА від 10.10.2016 р. № 23 «Про видачу ліцензії Петрівському дошкіль-

ному навчальному закладу (ясла-садок) Петрівської сільської ради Балаклійського району Харківської області» як нормативно-правовий акт. Не погоджуючись із діями Головного управління Міністерства юстиції України в Харківській області, вважаючи, що вказане розпорядження не носить нормативного характеру, гр. О. 12.03.2019 р. звернувся зі скаргою до Міністерства юстиції України, яке відмовило у розгляді звернення, мотивуючи це тим, що прав гр. О., вказана дія не зачіпає.

Надайте юридичний аналіз ситуацій. Складіть проект скарги за умовами. Яку відповідь має надати Міністерство юстиції України?

6. На заступника начальника Сумської митниці ДФС було складено постанову у справі про адміністративне правопорушення за ч. 1 ст. 122 КУпАП. За два тижня після цього його було звільнено за вчинення дисциплінарного проступку, а саме за порушення правил етичної поведінки державного службовця.

Проаналізуйте положення чинних нормативних актів, що регулюють і встановлюють порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників органів доходів та зборів, правила етичної поведінки. Чи перевищив межі своїх службових повноважень начальник Сумської митниці ДФС у цій ситуації? Дайте юридичний аналіз ситуації.

7. *Проаналізуйте судову практику у справах про земельні спори із суб'єктами владних повноважень щодо віднесення цієї категорії спорів до тієї чи іншої юрисдикції суду. Сформулюйте свою позицію щодо виду судової юрисдикції у цих справах з посиланням на конкретні рішення суду.*

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>

Класифікатор звернень громадян: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 р. № 858. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/858-2008-п>

Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів: наказ Міністерства юстиції України від 12.04.2005 р. № 34/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05>

Рішення ЄСПЛ у справі «Михайлова проти України». URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-181381>; неофіц. переклад: <http://khp.org/index.php?id=1521877454>

Хорошак Н. В. Адміністративні стягнення за законодавством України: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. 172 с.

Коломоєць Т. О., Сквирський І. О. Виправні роботи як вид адміністративного стягнення за законодавством України: теорія, досвід та практика застосування: монографія. Київ: Істина, 2008. 184 с.

Гарда І. В. Загальні правила накладення адміністративних стягнень: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2009. 19 с.

Коломоєць Т. Попередження як вид адміністративного стягнення: доцільність його збереження та вдосконалення засад використання ресурсу в умовах реформаційних нормотворчих процесів в Україні. *Слово Національної школи суддів України*. 2013. № 1 (2). С. 105–114.

Колосовський Є.Ю. Адміністративна відповідальність неповнолітніх: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2014. 20 с.

Проблеми правової відповідальності: монографія / Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, Л. М. Баранова та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Харків: Право, 2014. С. 137–175.

Лівар Ю. О. Провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2015. 19 с.

Грибок І.О. Презумпція правомірності вимог суб'єкта звернення в інституті адміністративного оскарження. *Актуальні проблеми держави і права*. Вип. 19. 2003. С. 365–367.

Бударина В. А. Административная жалоба: материальное и процессуальное правовое исследование: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.0 Воронеж, 2007. URL: <http://www.dissercat.com/content/administrativnaya-zhaloba-materialnoe-i-protsessualnoe-pravovoe-issledovanie>

Лученко Д. В. Механізм оскарження в адміністративному праві: теоретичні й прикладні аспекти: монографія. Харків: Право, 2017. 437,

Тимощук В. П. Деякі недоліки правового регулювання розгляду звернень громадян *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2006. № 4 (54). С. 113–122.

2. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Курсова робота – досить важлива форма самостійного дослідження, що сприяє якнайглибшому вивченню студентом відповідної теми. Підготовка до її написання повинна починатися з опрацювання рекомендованої літератури, інших публікацій з питань, що розглядаються.

Курсова робота виконується і захищається по одній із запропонованих тем (за вибором студента) з урахуванням таких основних вимог.

Особливу увагу варто приділити теоретичним і практичним питанням, що полегшить розробку власних рекомендацій і їх вирішення. Неприпустимим є використання в курсовій роботі застарілих фактичних даних і скасованих нормативних актів. Потрібно повністю розкрити обрану тему, висвітлити кожне питання плану. Виклад має бути послідовним, логічним, з розмежуванням на питання. Роботу треба писати власноруч, грамотно, акуратно, розбірливим почерком, або друкованим текстом. Перш з все слід зазначити тему, навести план, вказати прізвище, ім'я та по батькові виконавця, факультет, курс, групу, а сторінки з полями пронумерувати. Фіксується кожне джерело, що використовувалося. На наведені цитати, цифри слід робити посилання. Список літератури, нормативних та інших матеріалів складається у відповідній послідовності та розміщується наприкінці роботи. Під списком студент має поставити дату виконання і особистий підпис.

Робота повинна відповідати вимогам, встановленим у Положенні про порядок підготовки, подання, обліку, захисту та зберігання курсових робіт (затвердженому наказом ректора Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого № 70-с від 14 лютого 2013 р.).

Тема 1. Адміністративна юрисдикція: теоретично-правові аспекти

Орієнтовний план

1. Теорії тлумачення адміністративного процесу як підстава для виокремлення підходів до розуміння адміністративної юрисдикції.

2. Адміністративна юрисдикція як правова категорія: поняття, ознаки.

3. Співвідношення понять адміністративна «юрисдикція» і «юстиція».

При розгляді першого розділу необхідно надати загальну характеристику різних теорій розуміння адміністративного процесу, навести взаємозв'язок між концепціями адміністративного процесу і підходами до розуміння адміністративної юрисдикції. Після цього варто висловити свою позицію з цих питань.

При розкритті другого питання слід мати на увазі, що адміністративній юрисдикції притаманні певні ознаки, які мають бути відображені й проаналізовані при написанні роботи. Також бажано розмежувати адміністративну юрисдикцію та інші види юрисдикції.

Висвітлюючи третє питання, варто навести думки різних науковців щодо співвідношення понять адміністративна «юрисдикція» і «юстиція». Розкриваючи це питання, слід виходити з тез, що були представлені у попередніх розділах.

Список нормативно-правових актів та літератури

Бевзенко В. Адміністративна юрисдикція: сутність, критерії та межі. *Юридичний вісник України*. 2019. № 31 (2-8 серпня). С. 12–13.

Колпаков В. К. Юрисдикція адміністративних судів: монографія. Кн. 1. Харків: Харків юрид., 2011. 352 с.

Волвенко П. Компетенція виконавчої влади та юрисди-

кція адміністративних судів: концептуальні питання у площині принципу розподілу влади. *Юридичний журнал*. 2014. № 2/3. С. 68–73.

Катаєва Е. Л. Юрисдикція адміністративних судів України щодо вирішення адміністративних справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ: [б. в.], 2016. 21 с.

Хоменко А. В. Юрисдикція адміністративних судів у вирішенні земельних спорів. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.): у 2-х т. Одеса: Гельветика. Т. 2. С. 74-76.

Кириленко Є. Співвідношення заходів державного примусу, адміністративної та інших видів юридичної. *Вісник прокуратури*. 2010. № 11. С. 99–103.

Тема 2. Зміст адміністративної юрисдикції

Орієнтовний план

1. Суб'єктний склад адміністративної юрисдикції, його сутнісний аналіз.
2. Адміністративно-юрисдикційна діяльність суб'єктів публічного адміністрування та суду: загальна характеристика.
3. Предмет адміністративної юрисдикції.

Перше питання передбачає надання характеристики суб'єктів адміністративної юрисдикції; наведення класифікації, розгляд їх місця в системі суб'єктів публічного адміністрування.

Висвітлюючи друге питання, слід звернути увагу на особливе місце суду в системі суб'єктів адміністративної юрисдикції; вказати ознаки адміністративно-юрисдикційної діяльності суб'єктів публічного адміністрування..

При розкритті третього питання необхідно виокремити предмет адміністративної юрисдикції, розтлумачити поняття «юридичний конфлікт», «правовий спір», «публічно-правовий спір», розглянути їх взаємозв'язок і співвідношення.

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради України*. 1984. № 51. Ст. 1122.

Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін.: за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2012. 656 с. С. 185–209.

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

Бевзенко В. Адміністративна юрисдикція: сутність, критерії та межі. *Юридичний вісник України*. 2019. № 31 (2–8 серпня). С. 12–13.

Колпаков В. К. Юрисдикція адміністративних судів: монографія. Кн. 1. Харків: Харків юрид., 2011. 352 с.

Волвенко П. Компетенція виконавчої влади та юрисдикція адміністративних судів: концептуальні питання у площині принципу розподілу влади. *Юридичний журнал*. 2014. № 2/3. С. 68–73.

Катаєва Е. Л. Юрисдикція адміністративних судів України щодо вирішення адміністративних справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ: [б. в.], 2016. 21 с.

Романяк М. М. Сутність адміністративної юрисдикції та процесуальних форм її реалізації: окремі питання визначення. *Держава та регіони. Сер. Право*. 2017. Вип. 1. С. 84–88.

Тема 3. Адміністративно-юрисдикційне провадження: загальна характеристика

Орієнтовний план

1. Поняття та ознаки адміністративно-юрисдикційного провадження.

2. Види адміністративно-юрисдикційний проваджень, їх огляд.

3. Структура адміністративно-юрисдикційного провадження.

Розглядаючи перше питання, слід навести думки різних науковців щодо поняття «адміністративно-юрисдикційне провадження», вказати ознаки таких проваджень, які були б відмінними від інших видів адміністративних проваджень.

Відповідь на друге питання бажано почати з класифікації адміністративно-юрисдикційних проваджень, можна окремо зупинитися на наукових думках вчених-адміністративістів, як-от М.М.Тищенко, Ю.С. Адушкіна, В.В. Серьогіна, Ю.П. Битяк та ін.

Висвітлення третього питання передбачає аналіз структури адміністративно-юрисдикційного провадження, а, отже, має містити перелік і коротку характеристику стадій такого провадження, процесуальних етапів та дій.

Список нормативно-правових актів та літератури

Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Кодекс України про адміністративні правопорушення
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

Кодекс України про адміністративні правопорушення: науково-практичний коментар / Р. А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. Київ: Всеукр. асоц. видавців «Правова єдність», 2008. 781 с.

Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Харків, 2012. С. 177–180.

Лученко Д. В. Контрольне провадженням: дис. ... канд. юрид. наук. Харків: Б. в., 2003. 180 с.

Коломоець Т. О. Адміністративна юрисдикція в Україні: питання теорії та практики. Запоріжжя, 2000. 38 с.

Педько Ю. Адміністративна юстиція і адміністративна юрисдикція: деякі теоретичні та практичні питання співвідношення. *Право України*. 2001. № 10. С. 72–75.

Іванищук А. А. Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення в судах загальної юрисдикції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2011. 20 с.

Колпаков В. К. Адміністративна юрисдикція: сутність поняття. *Держава і право. Юрид. і політ. науки*: зб. наук. пр. 2003. Вип. 19. С. 255–258.

Бучик А. Ю., Берлач Н. А. Визначення юрисдикції при вирішенні спорів, порушених органами Державної служби зайнятості України, щодо відшкодування матеріальної шкоди. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2015. № 1. С. 45–49.

Романяк М. М. Сутність адміністративної юрисдикції та процесуальних форм її реалізації: окремі питання визначення. *Держава та регіони. Сер. Право*. 2017. Вип. 1. С. 84–88.

Тема 4. Провадження за скаргами громадян

Орієнтовний план

1. Скарга: правова природа, законодавче закріплення, вимоги до неї.
2. Скаржник, його права й обов'язки.
3. Провадження за скаргами громадян: стадії, процесуальні етапи та дії.

Розгляд першого питання слід розпочати з надання дефініції поняття «адміністративна скарга», після чого необхідно зупинитися на специфічних ознаках скарги, вимогах, що ставляться до неї.

Висвітлюючи друге питання, варто насамперед навести характеристику правового становища скаржника, його права й обов'язки, а також вимоги, що ставляться до особи, які подає скаргу.

Третє питання передбачає проведенню аналізу структури провадження за скаргами громадян. Після цього доцільно окреслити процесуальні дії на кожній стадії з урахуванням За-

кону України «Про звернення громадян». Можна також використати положення перспективного законодавства, а саме проекту Закону України «Про адміністративну процедуру».

Список нормативно-правових актів та літератури

Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>

Класифікатор звернень громадян: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 р. № 858. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/858-2008-п>

Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів: наказ Міністерства юстиції України від 12.04.2005 р. № 34/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05>

Грибок І.О. Презумпція правомірності вимог суб'єкта звернення в інституті адміністративного оскарження. *Актуальні проблеми держави і права*. Вип. 19. 2003. С. 365–367.

Бударина В. А. Административная жалоба: материальное и процессуальное правовое исследование: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.0 Воронеж, 2007. URL: <http://www.dissercat.com/content/administrativnaya-zhaloba-materialnoe-i-protssessualnoe-pravovoe-issledovanie>

Лученко Д.В. Про правову природу оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 4 (67). С. 152–160.

Лученко Д. В. Механізм оскарження в адміністративному праві: теоретичні й прикладні аспекти: монографія. Харків: Право, 2017. 437,

Тимошук В. П. Деякі недоліки правового регулювання розгляду звернень громадян. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2006. № 4 (54). С. 113–122.

Тема 5. Структура провадження за скаргами громадян

Орієнтовний план

1. Відкриття провадження за скаргами громадян: підстави та процесуальне оформлення.
2. Розгляд і вирішення справи за скаргами громадян.
3. Оскарження й виконання рішення за скаргами громадян.

Відповідь на перше питання слід розпочати з розгляду такої стадії провадження за скаргами громадян, як стадія відкриття провадження. Необхідно охарактеризувати процесуальні етапи, їх законодавче закріплення, а також процесуальне оформлення цієї стадії.

Висвітлюючи друге питання бажано надати характеристику правам і обов'язкам скаржника на стадії розгляду й вирішення скарги, процесуальним правам та обов'язкам суб'єктів розгляду скарги, процесуальному документу, що видається за результати цієї стадії, та вказати вимоги до нього.

Третє питання передбачає проведення аналізу адміністративного та судового порядку оскарження рішення за скаргою.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>

Класифікатор звернень громадян: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 р. № 858. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/858-2008-п>

Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів: наказ Міністерства юстиції України від 12.04.2005 р. № 34/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ z0381-05>

Грибок І.О. Презумпція правомірності вимог суб'єкта

звернення в інституті адміністративного оскарження. *Актуальні проблеми держави і права*. Вип. 19. 2003. С. 365–367.

Бударина В. А. Административная жалоба: материальное и процессуальное правовое исследование: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 Воронеж, 2007. URL: <http://www.dissercat.com/content/administrativnaya-zhaloba-materialnoe-i-protsessualnoe-pravovoe-issledovanie>

Лученко Д.В. Про правову природу оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень. *Вісник Академії правових наук України: зб. наук. пр.* 2011. № 4 (67). С. 152–160.

Лученко Д. В. Механізм оскарження в адміністративному праві: теоретичні й прикладні аспекти: монографія. Харків: Право, 2017. 437 с.

Т е м а 6. Провадження у справах про адміністративні правопорушення

Орієнтовний план

1. Загальна характеристика провадження у справах про адміністративні правопорушення.
2. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.
3. Права та обов'язки осіб, які беруть участь у провадженні у справах про адміністративні правопорушення.
4. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення та органи (посадові особи), які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.

Перед викладенням теми належить уважно вивчити рекомендовані акти та спеціальну літературу.

Розкриваючи перше питання, слід охарактеризувати поняття, вимоги, завдання, принципи, правове регулювання, стадії та строки провадження у справах про адміністративні правопорушення. Розгляд першої стадії провадження потребує визна-

чення поняття, підстав справи про адміністративні правопорушення, описання змісту протоколу. На стадії розгляду справи про адміністративне правопорушення треба зазначити порядок, місце, строки розгляду такої справи й обставини, що підлягають з'ясуванню при розгляді справи, види постанов у справі, їх форми, зміст, структуру; на стадії оскарження – порядок і строки оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення. І насамкінець на стадії виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення варто охарактеризувати строки звернення до виконання й осіб, уповноважених здійснювати виконання постанови про адміністративне правопорушення.

При викладенні другого питання необхідно відобразити такі заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, як доставляння правопорушника, адміністративне затримання, особистий огляд і огляд речей, вилучення речей і документів, відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами й огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу і швидкість реакції, та ін.

Висвітлюючи права й обов'язки осіб, які беруть участь у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, слід зазначити адміністративно-правовий статус потерпілого, законних представників, захисників, свідків, експертів, перекладачів.

Далі, розглядаючи підвідомчість справ про адміністративні правопорушення, треба дати визначення поняття «підвідомчість» та розкрити її значення, вказати види підвідомчості, а також висвітлити повноваження органів, їх посадових осіб стосовно розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Список нормативно-правових актів та літератури

Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2012. 656 с. С. 236–252.

Адміністративне право: альбом схем: навч. посібник / уклад.: Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй та ін 3-тє вид., змін. та допов. Харків: Право, 2015. 150 с. С. 71–98.

Адміністративна відповідальність: навч. посібник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ: Істина, 2011. 184 с.

Богуцький В. В. Провадження у справах про адміністративні правопорушення / В. В. Богуцький, В. В. Богуцька, В. В. Мартиновський. Харків: ФІНН, 2011. 200 с.

Відповідальність за адміністративне правопорушення. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. Київ: Юрінком Інтер, 2009. № 1. 415 с.

Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Коломоєць Т.О. Експерт у провадженні у справах про адміністративне правопорушення: монографія. Київ: Істина, 2009. 184 с.

Коломоєць Т. О. Захисник у провадженні у справах про адміністративні провадження: монографія. Київ: Істина, 2008. 184 с.

Ковалів М. В. Провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 240–248.

Крикун О. В. Адміністративно-правовий статус свідка у справі про адміністративне правопорушення. *Митна справа*. 2011. № 1. С. 57–64.

Кузякин Ю. П. Правовой статус специалиста как участника производства по делам об административных правонарушениях. *Митна справа*. 2006. № 3. С. 68–75.

Самбор М. А. Провадження у справі про адміністративне правопорушення: поняття та погляди. *Вісник Дніпропетровського державного університету ім. Альфреда Нобеля*. 2015. № 1 (6). С. 128–134.

Углик Н. Поняття та класифікація заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 4. С. 51–53.

Рудай К. М. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Від громадянського суспільства – до*

правової держави: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (28 квіт. 2006 р.). Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. С. 302–306.

Тема 7. Дисциплінарне провадження

Орієнтовний план

1. Підстави притягнення до дисциплінарної відповідальності.
2. Стадії дисциплінарного провадження.
3. Дисциплінарне стягнення: види та характеристика.

Відповідь на перше питання передбачає розгляд підстав притягнення до дисциплінарної відповідальності. Варто навести поняття, ознаки дисциплінарного проступку, його законодавче регулювання.

Висвітлюючи друге питання, бажано навести перелік стадій дисциплінарного провадження, як-от відкриття провадження, розгляд і вирішення справи, оскарження й виконання. Особливу увагу слід приділити службовому розслідуванню.

Вивчення третього питання доречно почати з аналізу дисциплінарним стягненням. Мають бути визначені види дисциплінарних стягнень, випадки їх застосування з урахуванням положень Закону України «Про державну службу».

Список нормативно-правових актів та літератури

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. *База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19/paran670#n670>

Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.06.2000 р. № 950. *База даних «Законодавство України» /*

Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/950-2000-%D0%BF>

Про затвердження Порядку обліку та роботи з дисциплінарними справами: наказ Нацдержслужби України від 03.03.2016 р. № 49. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0456-16>

Медведенко Н.В. Місце дисциплінарної відповідальності в системі юридичної відповідальності. *Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ): матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (Черкаси, 17 березня 2017 р.)*. Черкаси, 2017. С. 48–50.

Новак О. Д. Правові засади дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні: монографія / за заг. ред.: В. В. Зуй. Харків: Право, 2015. 200 с.

Середа В.В. Дисциплінарна відповідальність в адміністративних публічно-правових відносинах: проблеми теорії та практики: монографія. Харків: НікаНова, 2013. 360 с.

Коваленко К. В. Загальна та спеціальна дисциплінарна відповідальність. *Форум права*. 2008. № 2. С. 231–236.

Середа В. В. Поняття, ознаки та склад дисциплінарного проступку. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2014. № 12. С. 125–129.

Комзюк А.Т. Застосування заходів дисциплінарного впливу до працівників органів внутрішніх справ, які вчинили адміністративні проступки. *Вісник Університету внутрішніх справ*. Харків, 1999. Вип. 8. С. 101–104.

Тема 8. Проведення із застосування заходів адміністративного примусу

Орієнтовний план

1. Примус як метод впливу на суспільні відносини в публічному адмініструванні.

2. Провадження із застосування заходів примусу: за загальна характеристика. Підстави застосування примусу у публічному управлінні.

3. Класифікація суб'єктів, уповноважених застосовувати примус у публічному адмініструванні, їх повноваження.

4. Загальні правила та строки процесуального оформлення заходів примусу.

Розкриваючи перше питання, необхідно охарактеризувати примус як спосіб впливу на суспільні відносини, прояви такого впливу, виокремити місце адміністративного примусу в державному примусі.

Висвітлення другого питання бажано почати із загальної характеристики провадження із застосування заходів адміністративного примусу. Перш за все, необхідно визначити види такого примусу, навести їх коротку характеристику. Потім структурувати провадження із застосування заходів адміністративного примусу з урахуванням того, що для окремого примусового заходу може бути своя структура.

Третє питання передбачає розгляд класифікації суб'єктів, уповноважених застосовувати примусові заходи, повноважень таких суб'єктів. Увагу варто приділити суду як особливо-му суб'єкту.

Вивчаючи четверте питання, необхідно виокремити загальні правила, строки процесуального оформлення заходів адміністративного примусу залежно від його виду.

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 12.09.2018).

Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 р.

№ 877-V. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#n140>
(дата звернення: 12.09.2018).

Битяк Ю. П., Зуй В. В., Комзюк А. Т. Переконавання та примус у державному управлінні: адміністративна відповідальність: конспект лекцій. Харків, 1994. 44 с.

Коломоєць Т. О. Класифікація заходів адміністративного примусу. *Право України*. 2003. № 2. С. 105–111.

Джафарова О. В. Проблеми класифікації заходів адміністративного примусу. *Актуальні проблеми державного управління*. 2007. № 1 (31). С. 59–67.

Коліушко І. Поняття адміністративного примусу потребує ґрунтовного переосмислення. *Право України*. 2010. № 4. С. 307–313.

Пастух І. Застосування заходів адміністративного примусу у сфері ліцензування (крім адміністративних стягнень). *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 4. С. 3–6.

Грянка Г. В. Адміністративний примус у публічному адмініструванні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2011. № 6. С. 206–214.

Миرونенко І.С. Адміністративно-правові засади діяльності Державної фіскальної служби України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; Львів. ун-т бізнесу та права. Львів, 2017. 231 с.

Прокопенко В. В., Калакайло Р. І. Процесуальні дії у справах про порушення митних правил: монографія. Чернівці: Технодрук, 2015. 175 с.

Тема 9. Адміністративно-юрисдикційна діяльність із застосування заходів адміністративного попередження

Орієнтовний план

1. Поняття заходів адміністративного запобігання, умови і мета їх застосування.
2. Перелік заходів адміністративного попередження, їх сутнісна характеристика і законодавче закріплення.

3. Порядок застосування заходів адміністративного попередження.

Перший розділ слід розпочати з надання дефініції «заходи адміністративного запобігання». Детально виокремити специфічні умови застосування цих заходів.

Другий розділ має містити класифікацію заходів адміністративного попередження, та характеристику виокремлених видів. Необхідно також окремо згадати про превентивні поліцейські заходи.

У третьому розділі слід зосередити увагу на аналізі нормативно-правових актів, що регулюють порядок застосування заходів запобігання, таких як Закон України «Про Національну поліцію», Митний кодекс та ін.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про затвердження Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.07.2014 р. № 294. *Офіційний вісник України*. 2014. № 61. Ст. 1688 (зі змін. та допов.).

Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015. № 63. Ст. 33. Ст. 2075.

Іванцов В. О. Заходи адміністративного примусу в діяльності органів державної податкової служби. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. Вип. 36. С. 288–297.

Гришина Н. В. Сутність адміністративно-запобіжних заходів, їх місце в системі адміністративного примусу. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2014. № 1137. С. 90–93.

Троянський О. А. Місце адміністративно-запобіжних заходів у системі адміністративного примусу. *Держава та регіони. Серія «Право»*. 2010. Вип. 3. С. 99–102.

Грянка Г. В. Перевірка документів як захід адміністра-

тивно-процесуального попередження. *Право і суспільство*. 2011. № 3. С. 112–116.

Прокопенко В.В. Заходи адміністративного попередження, що застосовуються митними органами. URL: <http://www.sworld.com.ua/simpoz2/35.pdf>

Савіцький Р.Є. Заходи адміністративного попередження в діяльності Державної архітектурно-будівельної інспекції України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. С. 169–173; URL: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo05-2/part_3/49.pdf

Тема 10. Адміністративно-юрисдикційна діяльність із застосування заходів адміністративного припинення

Орієнтовний план

1. Заходи адміністративного припинення правопорушень: поняття, умови і мета їх застосування.
2. Класифікація заходів адміністративного припинення правопорушень.
3. Сутнісна характеристика і законодавче закріплення заходів припинення загального призначення.

При викладенні першого питання слід встановити мету використання заходів адміністративного припинення, проаналізувати умови їх застосування.

Відповідь другого питання передбачає виокремлення видів заходів адміністративного припинення, а також, посиляючись на приписи нормативних актів, окреслення процедури застосування деяких із них.

Висвітлюючи третє питання, треба навести характеристику заходів припинення загального призначення, аналізувати заходи припинення спеціального призначення не потрібно.

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради України*. 1984. № 51. Ст. 1122.

Авер'янов В.Б. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. у 2 т. Т. 1. Загальна частина / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ: Юрид. думка, 2007. 592 с.

Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. Т.О. Коломоець. 2-ге вид., змін. і доп. Київ: Істина, 2012. 528 с.

Янчук Т.Ф. Заходи адміністративного припинення в діяльності митних органів: питання правового регулювання та застосування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2012. 20 с.

Устименко Є. Систематизація заходів адміністративного припинення. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 160–163.

Коренева М. М. Адміністративно-правовий механізм зниження юридичних ризиків у заходах примусу органів виконавчої влади України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 19 с.

Гула І. Л. Адміністративно-правове забезпечення примусового видворення іноземців та осіб без громадянства з України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2017. 20 с.

Гайворонська Я. В. Адміністративно-правовий примус у системі фінансового моніторингу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2016. 18 с.

Демський Е. Процесуальний примус у правовій системі України: постановка проблеми. *Слово національної школи суддів України*. 2017. № 2. С. 50–62.

Тема 11. Адміністративно-юрисдикційна діяльність із застосування спеціальних заходів адміністративного припинення

Орієнтовний план

1. Види заходів адміністративного припинення правопорушень спеціального призначення, їх сутнісна характеристика і законодавче закріплення.

2. Загальна характеристика заходів фізичного впливу, суб'єкти, які уповноважені законом на їх застосування.

3. Законодавча регламентація підстав і порядку застосування спеціальних засобів уповноваженими органами й посадовими особами.

Висвітлення першого питання слід почати з видів спеціальних засобів адміністративного припинення, розкрити їх суть. Посилаючись на положення чинного законодавства, варто окреслити обмеження щодо застосування заходів адміністративного припинення спеціального призначення.

Відповідь на друге питання курсової роботи передбачає розгляд суб'єктів, уповноважених застосовувати заходи фізичного впливу, до яких слід віднести не лише посадових особи Національної поліції України, а й інших посадових осіб, наприклад, посадових осіб СБУ.

Вивчення третього питання необхідно почати з аналізу особливостей застосування вогнепальної зброї працівниками правоохоронних органів та іншими суб'єктами.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

Фролов О. С. Проблеми правового регулювання і практики застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів та

заходів фізичного впливу працівниками органів внутрішніх справ: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2000. 233 с.

Шевчук О.М. Засоби державного примусу у правовій системі України: автореф. дис... канд. юрид. наук. Харків, 2003. С. 6.

Коломоєць Т.О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2005. 454 с.

Кучерина С. Є. Організаційно-правові засади застосування і використання співробітниками Служби безпеки України вогнепальної зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу: монографія / С. Є. Кучерина, С. О. Гриненко, Д. О. Олейніков. Харків: Право, 2016. 134 с.

Світличний В.А. Правові підстави застосування спеціальних засобів Національної поліції України. Участь правоохоронних органів та військових формувань України у забезпеченні громадської безпеки: зб. тез доп. Другої Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 листопада 2017 року). Харків: Нац. акад. Нац. гвардії України, 2017. С. 16–17.

Тема 12. Адміністративно-юрисдикційна діяльність із накладення адміністративних стягнень

Орієнтовний план

1. Види адміністративних стягнень, їх загальна характеристика.
2. Порядок і строки накладення адміністративних стягнень.
3. Особливості накладення адміністративних стягнень на неповнолітніх у віці від 16 до 18 років.

При відповіді на перше питання теми курсової роботи необхідно надати визначення поняття «адміністративного стягнення», навести перелік адміністративних стягнень, висвітлити їх цілі, розкрити зміст і особливості кожного з них.

У другому питанні, розглядаючи правила накладання

стягнень, слід окреслити загальні правила, у тому числі обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, а також особливу увагу звернути на накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень. Завершуючи висвітлення запланованих питань, бажано вказати строки накладення адміністративного стягнення.

Третє питання курсової роботи передбачає окреслення особливостей накладення адміністративних стягнень на неповнолітніх у віці від 16 до 18 років. Слід навести перелік правопорушень, за вчинення яких неповнолітні можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності на загальних підставах, а також зазначити орган, уповноважений накладати стягнення у таких випадках.

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради України*. 1984. № 51. Ст. 1122.

Хорошак Н. В. Адміністративні стягнення за законодавством України: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. 172 с.

Коломєць Т.О., Сквирський І. О. Виправні роботи як вид адміністративного стягнення за законодавством України: теорія, досвід, та практика застосування: монографія. Київ: Істина, 2008. 184 с.

Гарда І. В. Загальні правила накладення адміністративних стягнень: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2009. 19 с.

Коломєць Т. Попередження як вид адміністративного стягнення: доцільність його збереження та вдосконалення засад використання ресурсу в умовах реформаційних нормотворчих процесів в Україні. *Слово Національної школи суддів України*. 2013. № 1 (2). С. 105–114.

Колосовський Є.Ю. Адміністративна відповідальність

неповнолітніх: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ір-
пінь, 2014. 20 с.

Проблеми правової відповідальності: монографія /
Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, Л. М. Баранова та ін.; за ред.
В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Харків: Право,
2014. С. 137–175.

Лівар Ю. О. Провадження по виконанню постанов про
накладення адміністративних стягнень: автореф. дис. ... канд.
юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2015. 19 с.

Т е м а 13. Адміністративно-юрисдикційна діяльність із застосування превентивних поліцейських заходів

Орієнтовний план

1. Превентивні поліцейські заходи як вид заходів адмі-
ністративного попередження.
2. Види превентивних поліцейських заходів та їх загал-
ьна характеристика.
3. Забезпечення прав осіб при проведенні превентивних
поліцейських заходів.

Перше питання слід розпочати з характеристики власне
заходів адміністративного попередження в цілому, потім перей-
ти до аналізу превентивних поліцейських заходів, спираючись
на положення Закону України «Про Національну поліцію».

Відповідь на друге питання передбачає аналіз видів пре-
вентивних поліцейських заходів. Бажано порівняти такий пре-
вентивний поліцейський захід, як поверхнева перевірка з осо-
бистим оглядом особи відповідно до положень КУпАП.

Розкриваючи третє питання, рекомендуємо передусім
визначити коло прав осіб, щодо яких проводяться превентивні
поліцейські заходи, а також можливі шляхи їх захисту.

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради України*. 1984. № 51. Ст. 1122.

Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

Лошицький М. Поліцейське право в системі права України. *Публічне право*. 2012. № 3 (7). С. 71–76.

Чумак В. В. Превентивні заходи реагування поліції на правопорушення: досвід Грузії. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2015. № 2 (1). С. 95–101.

Науково-практичний коментар розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України «Про Національну поліцію» / [Т. П. Мінка та ін.]; за заг. ред. Т. П. Мінки. Харків: Право, 2016. 176 с.

Поліцейські заходи: навч. відеопосібник / за ред. В. А. Глуховері. Електрон. текст. дані. Дніпро: Ліра ЛТД, 2017.

Мораренко І. В. Засоби реалізації адміністративно-правового примусу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2009. № 4. С. 163–165.

Ківалов С. В., Біла-Тіунова Л. Р. Адміністративне право України: навч. посібник. 5-те вид., перероб. і допов. Одеса: Фе-нікс, 2011. 400 с.

Тема 14. Адміністративна юрисдикція адміністративних судів

Орієнтовний план

1. Поняття та види адміністративної юрисдикції судів, їх характеристика
2. Проблемні питання розмежування адміністративної юрисдикції та інших видів судової юрисдикції

У першому питанні необхідно надати визначення поняття «адміністративна юрисдикція» адміністративних судів та судів. Провести стислий огляд і аналіз інстанційної юрисдикції, дослідити територіальну юрисдикцію (підсудність), справи виключної підсудності.

Відповідь на друге питання треба присвятити виокремленню проблемних питань розмежування адміністративної юрисдикції з іншими видами судової юрисдикції. Слід використати положення чинного законодавства з цього питання, рішень Верховного Суду України, Верховного Суду, касаційної інстанції, теоретичних напрацювань учених.

Список нормативно-правових актів та літератури

Катаєва Е. Л. Юрисдикція адміністративних судів України щодо вирішення адміністративних справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ: [б. в.], 2016. 21 с.

Хоменко А. В. Юрисдикція адміністративних судів у вирішенні земельних спорів. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.): у 2-х т. Одеса: Гельветика. Т. 2. С. 74–76.

Колпаков В. К. Адміністративна юрисдикція: сутність поняття. *Держава і право. Юрид. і політ. науки: зб. наук. пр.* 2003. Вип. 19. С. 255–258.

Бучик А. Ю., Берlach Н. А. Визначення юрисдикції при вирішенні спорів, порушених органами Державної служби зайнятості України, щодо відшкодування матеріальної шкоди. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2015. № 1. С. 45–49.

Романяк М. М. Сутність адміністративної юрисдикції та процесуальних форм її реалізації: окремі питання визначення. *Держава та регіони. Сер. Право.* 2017. Вип. 1. С. 84–88.

Лученко Д. В. Інститут оскарження в адміністративному праві: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків: 2017. 40 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Рекомендації щодо підготовки та оформлення курсових робіт

Додаток № 1

до Положення про порядок підготовки, подання, обліку, захисту та зберігання курсових робіт

1. Робота над курсовим проектом складається з таких етапів.

1.1. Підготовчий етап:

* добір літератури з теми, визначення необхідних нормативно-правових та інших юридичних актів, матеріалів практики і джерел їх отримання;

* складання на основі ознайомлення з цими матеріалами завдання на курсову роботу (орієнтовного плану роботи) та узгодження його з керівником.

1.2. Основний етап дослідження:

* ретельне вивчення рекомендованої і додаткової літератури, з'ясування змісту основних категорій та понять, пов'язаних із темою, аналіз стану наукової розробки питань теми, зіставлення висловлених у літературі наукових поглядів, вироблення свого ставлення до них, формування аргументованих уявлень з основних питань теми;

* аналіз чинного законодавства і узагальнення матеріалів юридичної практики;

* формування попередніх висновків по роботі, спрямованих на вироблення нових положень теоретичного та прикладного характеру.

З усіх питань, які виникають у процесі виконання курсової роботи, студентові слід консультиватися із науковим керівником.

1.3. Написання роботи. Згідно з планом у тексті потрібно послідовно розкрити основні питання теми. У роботі слід висвіт-

лити наявні в юридичній літературі погляди на проблематику теми. Студент повинен висловити своє ставлення до таких поглядів (або ж запропонувати власну точку зору).

2. Курсова робота повинна мати таку структуру:

- титульний аркуш,
- зміст,
- вступ,
- основний текст (поділяється на два чи більше розділів),
- висновки,
- список використаної літератури.

2.1. У змісті роботи дається перелік всіх її структурних елементів (вступ, розділи основного тексту з їх назвами, висновки, список використаної літератури) та вказуються сторінки курсової роботи, на яких починаються відповідні структурні елементи.

2.2. У вступі курсової роботи (писати його рекомендується вже після підготовки чорнового варіанта її основної частини) розкриваються значення й актуальність обраної теми, коротко характеризується стан її розробки у літературі, зазначаються *предмет, мета* наукового дослідження.

2.3. У розділах основного змісту курсової роботи мають безпосередньо використовуватися й висвітлюватися: Конституція України, міжнародно-правові акти, чинне вітчизняне законодавство, матеріали практики застосування права, тлумачення права, правового виховання та іншої юридичної практики (відповідно до теми роботи). У певних випадках може бути необхідним також використання законодавства і юридичної практики інших держав. Посилання на джерела цих матеріалів необхідно давати у виносках за офіційними виданнями законодавства, опублікованими матеріалами або ж за архівами відповідних органів чи організацій, а також за даними мережі Internet.

Підрядкові виноска на ці джерела, а також на літературу подаються за єдиними стандартизованими правилами бібліографічного опису. Посилання можуть бути наскрізні (подаються у тексті у квадратних дужках із зазначенням номера джерела у списку використаних джерел та номера сторінки; у цьому випадку список використаних джерел повинен складатися за принци-

пом послідовності згадування їх у тексті) або посторінкові (здійснюються в кінці кожної сторінки із зазначенням імені автора, назви джерела, видавництва та відповідної сторінки; список використаних джерел формується в алфавітному порядку). Студент повинен самостійно логічно, аргументовано і грамотно розкрити питання теми.

Назви розділів роботи та інших структурних елементів основного тексту мають точно відповідати складеному плану. Цитати, посилання на літературу, законодавство та інші матеріали слід зіставляти з текстами оригінальних джерел.

2.4. У висновках повинні бути чітко й лаконічно сформульовані основні результати, до яких студент прийшов при виконанні курсової роботи.

2.5. Список використаної літератури відображає ступінь дослідженості студентом даної проблеми.

Основними елементами опису літератури є:

а) для книг: прізвище та ініціали автора, назва твору, місце випуску, назва видавництва, рік випуску, кількість сторінок;

б) для журнальних статей: прізвище та ініціали автора (авторів), основний заголовок статті, назва журналу, рік, номер (том, випуск), сторінки, на яких вміщена стаття.

При алфавітному розташуванні література групується послідовно за алфавітом: прізвищ авторів і заголовків книг і статей (по-різному в українському, російському та латинському алфавітах). Роботи автора, які написані разом із співавтором, – за алфавітом першого прізвища співавторів.

Роботи авторів-однофамільців – за алфавітом ініціалів.

Зразок титульного аркуша курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

_____ (повна назва кафедри)

КУРСОВА РОБОТА

з _____

на тему: _____

Студента (ки) _____ курсу _____ групи
Інституту (факультету) _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник _____

_____ (посада, вчене звання, науковий ступінь,
прізвище та ініціали)

ОЦІНКА: Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: *ECTS* _____

Члени комісії: _____

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Харків – 20 ____ рік

Витяг з положення
про порядок підготовки, подання, обліку, захисту
та зберігання курсових робіт від 14.02.2013 р.

5.3. Підсумкова оцінка з написання та захисту курсової роботи для студентів денної форми навчання складається із суми балів, виставлених рецензентом при оцінюванні змісту курсової роботи та отриманих за результатами захисту роботи. У разі отримання студентом під час захисту 25 балів, бали, отримані за результатами рецензування, до підсумкової оцінки не додаються.

Підсумкова оцінка у балах переводиться у чотирибальну шкалу та оцінку за шкалою ECTS відповідно до наведеної таблиці.

Кількість балів за курсову роботу за шкалою ECTS	Відповідні рівні чотирибальної (державної) шкали успішності	Шкала ECTS
90-100	ВІДМІННО	A
80-89	ДОБРЕ	B
75-79		C
70-74	ЗАДОВІЛЬНО	D
60-69		E
20-59		FX
0-19	НЕЗАДОВІЛЬНО	F

5.7. У випадку, коли захист курсової роботи оцінено на «незадовільно», студенту надається тижневий строк для її доопрацювання.

3. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Теорії тлумачення адміністративного процесу як підстава виокремлення підходів до розуміння адміністративної юрисдикції.
2. Адміністративна юрисдикція як правова категорія: поняття, ознаки.
3. Співвідношення понять адміністративна «юрисдикція» і «юстиція».
4. Суб'єктний склад адміністративної юрисдикції, його характеристика.
5. Предмет адміністративної юрисдикції.
6. Поняття та ознаки адміністративно-юрисдикційного провадження.
7. Види адміністративно-юрисдикційний проваджень, їх огляд.
8. Структура адміністративно-юрисдикційного провадження.
9. Провадження за скаргами громадян: загальна характеристика.
10. Відкриття провадження за скаргами громадян: підстави й процесуальне оформлення.
11. Розгляд і вирішення справи за скаргами громадян.
12. Оскарження й виконання рішення за скаргами громадян.
13. Скарга: правова природа, законодавче закріплення, вимоги до неї.
14. Скаржник, його права й обов'язки під час провадження за скаргами громадян.
15. Підстави притягнення до дисциплінарної відповідальності.
16. Стадії дисциплінарного провадження.
17. Дисциплінарне стягнення: види і характеристика.
18. Загальна характеристика провадження у справах про адміністративні правопорушення.
19. Види адміністративних стягнень, їх загальна характеристика.

20. Порядок і строки накладення адміністративних стягнень.

21. Особливості накладення адміністративних стягнень на неповнолітніх у віці від 16 до 18 років.

22. Стадія відкриття провадження у справах про адміністративні правопорушення: процесуальні етапи та дії.

23. Стадія розгляду й вирішення справи про адміністративне правопорушення.

24. Стадія оскарження постанови у справах про адміністративні правопорушення.

25. Стадія виконання постанови у справах про адміністративні правопорушення.

26. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

27. Права й обов'язки осіб, які беруть участь у провадженні у справах про адміністративні правопорушення.

28. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення й органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.

29. Докази у справах про адміністративні правопорушення.

30. Провадження із застосування заходів примусу: загальна характеристика.

31. Підстави застосування примусу в публічному управлінні.

32. Класифікація суб'єктів, уповноважених застосовувати примус у публічному адмініструванні, їх повноваження.

33. Загальні правила і строки процесуального оформлення заходів примусу.

34. Адміністративно-юрисдикційна діяльність із застосування заходів адміністративного попередження: загальна характеристика.

35. Поняття «заходи адміністративного запобігання», умови і мета їх застосування.

36. Перелік заходів адміністративного попередження, їх сутнісна характеристика і законодавче закріплення.

37. Порядок застосування заходів адміністративного попередження.

38. Превентивні поліцейські заходи як вид заходів адміністративного попередження.

39. Види превентивних поліцейських заходів та їх загальна характеристика.

40. Забезпечення прав осіб при проведенні превентивних поліцейських заходів.

41. Адміністративно-юрисдикційна діяльність із застосування спеціальних заходів адміністративного припинення: загальна характеристика.

42. Види заходів адміністративного припинення правопорушень спеціального призначення, їх сутнісна характеристика і законодавче закріплення.

43. Загальна характеристика заходів фізичного впливу, суб'єкти, уповноважені законом на їх застосування.

44. Законодавча регламентація підстав і порядку застосування спеціальних засобів уповноваженими органами й посадовими особами.

45. Види спеціальних заходів адміністративного припинення.

46. Поняття та види адміністративної юрисдикції судів, їх характеристика.

47. Предметна юрисдикція.

48. Інстанційна юрисдикція.

49. Територіальна юрисдикція.

50. Розмежування адміністративної юрисдикції та інших видів судової юрисдикції.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Бевзенко В. Адміністративна юрисдикція: сутність, критерії та межі. *Юридичний вісник України*. 2019. № 31 (2-8 серпня). С. 12–13.

Колпаков В. К. Юрисдикція адміністративних судів: монографія. Кн. 1. Харків: Харків юрид., 2011. 352 с.

Волвенко П. Компетенція виконавчої влади та юрисдикція адміністративних судів: концептуальні питання у площині принципу розподілу влади. *Юридичний журнал*. 2014. № 2/3. С. 68–73.

Катаєва Е. Л. Юрисдикція адміністративних судів України щодо вирішення адміністративних справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ: [б. в.], 2016. 21 с.

Хоменко А. В. Юрисдикція адміністративних судів у вирішенні земельних спорів. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.): у 2-х т. Одеса: Гельветика. Т. 2. С. 74–76.

Кириленко Є. Співвідношення заходів державного примусу, адміністративної та інших видів юридичної. *Вісник прокуратури*. 2010. № 11. С. 99–103.

Коломоець Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації: монографія. Запоріжжя: Поліграф, 2004. 404 с.

Коліушко І. Поняття адміністративного примусу потребує ґрунтового переосмислення. *Право України*. 2010. № 4. С. 307–313.

Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право): навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 256 с.

Небрат О. О. Деякі аспекти застосування адміністративного примусу при здійсненні охорони громадського порядку. *Форум права*. 2009. № 3. С. 465–470.

Русанова В. Б. Право на оскарження в суді постанови у справі про адміністративне правопорушення (сутність, гарантії та порядок реалізації): монографія. Харків: Право, 2016. 148 с.

Лученко Д. В. Контрольне провадженням: дис. ... канд. юрид. наук. Харків: Б. в., 2003. 180 с.

Коломоець Т. О. Адміністративна юрисдикція в Україні: питання теорії та практики. Запоріжжя, 2000. 38 с.

Педько Ю. Адміністративна юстиція і адміністративна юрисдикція: деякі теоретичні та практичні питання співвідношення. *Право України*. 2001. № 10. С. 72–75.

Іванищук А. А. Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення в судах загальної юрисдикції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2011. 20 с.

Колпаков В. К. Адміністративна юрисдикція: сутність поняття. *Держава і право. Юрид. і політ. науки*: зб. наук. пр. 2003. Вип. 19. С. 255–258.

Бучик А. Ю., Берлач Н. А. Визначення юрисдикції при вирішенні спорів, порушених органами Державної служби зайнятості України, щодо відшкодування матеріальної шкоди. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2015. № 1. С. 45–49.

Романяк М. М. Сутність адміністративної юрисдикції та процесуальних форм її реалізації: окремі питання визначення. *Держава та регіони. Сер. Право*. 2017. Вип. 1. С. 84–88.

Лученко Д. В. Інститут оскарження в адміністративному праві: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2017. 40 с.

Лученко Д. В. Механізм оскарження в адміністративному праві: теоретичні й прикладні аспекти: монографія. Харків: Право, 2017. 440 с.

ЗМІСТ

1. Загальні положення і рекомендації щодо підготовки практичних занять.....	3
2. Тематика курсових робіт і методичні рекомендації до їх написання.....	13
Додатки.....	37
3. Питання для підготовки до заліку.....	42
4. Список рекомендованої літератури.....	45

Навчальне видання

Електронне видання

**ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АДМІНІСТРАТИВНА
ЮРИСДИКЦІЯ»
та методичні рекомендації
до їх виконання**

для студентів I курсу заочного факультету

другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

У к л а д а ч і: БИТЯК Юрій Прокопович,
ЛУЧЕНКО Дмитро Валентинович,
БЄЛКОВА Марина Іванівна

Відповідальний за випуск *В. М. Гаращук*

Редактор *Л. В. Русанова*

Комп'ютерна верстка *А. В. Старжинської*